

Нова збирка Драгана Бошковића, *The Clash* (Културни центар Новог Сада), примамљива је због свог наслова и корица које настављају мисао да ће љубитељи панк и рок музике пронаћи низ референци на страницама ове књиге. Немали број уланчаних мотива из популарне културе, андерграунд хероја музике, као и непрестане референце на познате песме (вероватно омиљених бендова и певача самог аутора), проткале су „судар“ емоција и идентитет самог аутора. Овај свет је, без сумње, Бошковићева лектира, мета-текст његове свакодневице и одређујућа чињеница његовог постојања. Збирку сачињава пет циклуса симболично названих по песмама тј. албумима групе чије име носи и сама збирка. Стихове одликује и интертекстуалност на којој аутор заснива већи део своје збирке, наводећи делове песама омиљених му бендова, спајајући своје стихове са стиховима великих хитова и користећи њихове певаче као јунаке своје поезије. Бошковић тиме спаја своје речи са ауторима музичких хитова са којима се некада и сам поистовећивао и проналазио у њима. Он доноси нови поетички језик стварајући оазу препуну елемената супкултуре што можда доводи до тежег разлучивања мотива због великог броја цитата и референци које дају потпору Бошковићевом тексту. Ипак, не може се замерити аутору јер је појам интертекстуалности¹ познат у српској поезији, од Диса, Миљковића и других песника, са једином разликом што се у овој збирци преплићу мотиви из једне друге, мање познате културе. *The Clash* је мелодијски и културолошки другачија збирка која помера савремено песништво даље од устаљених мотива, излази из уобичајене рутине и ствара ван свих савремених токова, не бојећи се да буде различита. Бошковић исписује странице свог аутопортрета уводећи елементе одрастања, утицање промена на његов живот и путописне отиске које је остављао у разним градовима. Мотивски, терминологија којом се аутор служи је једини језик који може да парира свету који он представља, тј. одрастању које ауто-

¹ Марко Јуван у књизи *Интертекстуалност* каже: „Барт је као одлику текста експлицитно нагласио интертекстуалност и њену значењску стереофонију: у интертекстуалност је укључен сваки текст, јер је сам међу-текст [intertexte] другог текста, а читање је ,у потпуности проткано цитатима, референцама, одјецима, с прошлим или савременим културним говорима.“ Марко Јуван. *Интертекстуалност*, превела Бојана Стојановић Пантовић. Нови Сад: Академска књига, 2013, стр. 94.

портретише. Тематика збирке је обавијена око лирског гласа који упада свима у очи осликавајући свој изглед, али исто тако улази у уши читаоца упућујући га на музичку подлогу лирског субјекта.

Нису сви мотиви у збирци везани само за насловни мотив збирке. Песник нас кроз своје стихове упознаје са својим личним искуствима, стварајући тиме аутопоетичке тренутке којима спаја све периоде из свог живота. Један од примера спајања мотива поп културе, метафизичких знакова и традиционалних мотива је и ауторово повезивање Дејвида Боувија и Стефана Првовенчаног, спајајући ова два јунака своје поезије једноставним привиђањем потоњег док је у Студеници палио свећу након смрти првог. Аутор поентира строфу шапутањем Стефана Првовенчаног који говори речи Боувијеве песме: „Man who sold the world...”² Овакав принцип кореспонденције се често јавља у збирци, а њени ликови се провлаче једни другима кроз животе, чинећи тиме успутне станице у животу аутора, сваки остављајући дубоки отисак у њему.

Разноликост наслова разбијају два низа песама. Први са насловима „Када бих био песник” у којима се аутор заноси животима и стварањем својих омиљених певача и група, замишљајући себе на њиховом месту, где аутор већ у првим стиховима негира епитет песника. И други, „Данас је умро Давид Боуви”, којим Бошковић записује омаж једној легенди чије је величине и губитка свестан, описујући тај дан и како је нестанак легенде утицао на њега. Први низ песама је уједно и отварање првог циклуса, *White Riot*, тј. почетак збирке где песник преиспитује своју намеру и, након четири збирке песама, поново се враћа на сам почетак, на преиспитивање себе и онога што заиста јесте. Управо зато, аутор се враћа својим почецима, ономе што му је познато и што је део њега, а то су поп и рок култура. Иако себи поставља ово питање у уводу збирке, аутора више можемо посматрати као рок музичара који исписује стихове које ће певати у пратњи музике, него као песника у традиционалном смислу. Идентитет аутора је разорен гитарама и звуцима омиљених рок песама и спојен у сржи између музичара и песника који представља једно, не одбацујући друго. Свака од ових песама може да се изводи онако како и сам аутор 2 „The Man Who Sold the World” – песма са истоименог албума Дејвида Боувија објављеног 1970.

у налетима инспирације то замишља, уз пратњу гитаре и свирање пред великим бројем људи.

„Када бих био песник,
писао бих, мирно, са сетом:
Удри тај бубањ, Алфонсо!
А када бих умео да пишем,
– како сам давно рекао –
записао бих: Тереза!
Ништа више.”

Неко ко је навикао на упознавање нових култура и ствари не може да остане у једном месту па нас тако у другом циклусу, названом по једној од најпознатијих песама групе The Clash, *London Calling*, са песмама без наслова, Бошковић води кроз градове и у бодлеровском маниру шета читаоце местима која посећује градећи сопствени идентитет док тражи себе. Овај путопис нам представља аутора у тренуцима писања („И на телефону пишем песме, оне српске, крагујевачке, београдске“), у фланерисању градом док проналази одлике савремене културе („Нашао сам зид на којем је некада био Бенксијев – Девојчица која грли бомбу“), као професора („мој живот многе иритира, немам радно време, професор сам“), повезујући све мотивима песама познатих рок група. Овде видимо аутора који је подељен између припадника андерграунд културе, са једне, и професора, са друге стране.

Као и свака група која увек поентира љубавном баладом, и аутор се одлучио да у своју збирку уврсти песме о љубави па су тако управо ове песме део трећег циклуса, *Bankrobber*. Занимљив је одабир управо овог наслова јер песма по којој је насловљен циклус није запис о љубави. Песме одликује доза патетике, повезивање са стиховима рок песама и религијски мотиви („Примате ли картицу? / Богородица је све платила.“). Овај део нам такође приказује Бошковићеву Богородицу, којој се обраћа именом Марија, као некога ко је стално присутан у његовом животу, одбацујући тиме везу са Богородицом из српске поезије која је увек везана за неки религијски или вантелесни тренутак.

Последњи циклус, *Stay Free*, састављен од свега две песме, „Јагодице“ и „Јутро моје Богородице тек долази“, представља одличан завршетак збирке. Аутор у две последње песме сажима главне мотиве који се прожимају кроз све сти-

хове – насловни мотив и Богородицу. Она је неко ко је стално у доласку, она је јутро које долази, она се ишчекује, ништа није присутно код аутора, све тек треба да дође. Егзистенција текста се огледа у чекању његовог настајања. Бошковићева Богородица има лик, име и презиме, није религијски мотив као код већине писаца, већ је мајка његове мајке, присутна и у његовом животу. Незаобилазна је паралела са Црњанским и „Ламентом над Београдом“, исто тако са јутром Диса и Миљковића, као показатељима да збирка није само низ референци на познати бенд.

Могло би се рећи да *The Clash* не спада у савремене токове српске поезије, да је нешто што је неразумљиво онима којима појам андерграунд културе није референтни оквир, да ће они који воле традиционалну српску поезију заобилазити ову збирку, да је ово лирика за старију генерацију која је одрасла на хитовима групе чији назив носи. Можда. Можда је нешто од ових ствари тачно. Али је тачно и то да је Бошковић створио нешто што је феномен једног одрастања у неком новом свету, да не мора све да буде устаљено и уобичајено. Једноставно, пред нас је стављена збирка песама која је мелодијски инспиративна за нешто много више и јаче од самог читања побројених стихова. Симбиоза музике и поетике супкултуре је нешто што је фалило да помери савремено поетско стваралаштво. Можда је једина промена која треба да се деси већи број управо оваквих књига. Не оних које ћемо читати па их остављати на полице, већ оних које ће нас терати да им се изнова враћамо.

Након две збирке у којима је представио своју поетику кроз богату лирску традицију и добио епитет ерудите, Марко Стојкић је објавио и трећу збирку поезије, *Амигдала* (Народна библиотека „Стефан Првовенчани“, Краљево). Већ самим насловом аутор нам предочава да ће збирка бити проткана језиком струке којом се бави, а то је медицина. Појам амигдала, у први мах нејасан читаоцима, представља део мозга који је центар свих емоција и проузрокује страхове. Састављена од три циклуса, збирка нам поново представља сложenu и разноврсну поетику овог аутора. Није страно његово поигравање са формама, прелазак у прозу у стиховима, приче које се нижу прелазећи у наредну строфу и изражавање

155

ДОМЕТИ